

18.Semenov V.F., Basiuk O.V. Vykorystannia potentsialu novoi ekonomiki pry formuvanni regionalnyh innovatsiinyh struktur organizatsii i upravlinnia turyzmozom [The potential Novo economy when Formosan regonline innovating organization structures, Department of tourism]. monografiia. O. : Atlant, 2013. 356 p.

19.Demianenko, I.V. Innovatsiino-tehnologichniy progres yak rushiinyi chynnyk tsyvilizatsiinogo postupu suspilstva [Novatio-the technological progress of Yak Rosini cennik civilizing the cost susprise]. K. : NUHT, 2009. : <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/3499>

20.WIPO IP Facts & Figures: 2012 : <http://www.wipo.int/portal/en/>

ДАННІ ПРО АВТОРА

Ситкіна Марія Володимирівна, аспірант
Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського
м. Кременчук, вул. Першотравнева, 20
e-mail: mari.2189@mail.ru

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Сыткина Мария Владимировна, аспирант
Кременчугский национальный университет им. М. Остроградского
г. Кременчук, Первомайская, 20
e-mail: mari.2189@mail.ru

DATA ABOUT THE AUTHOR

Sytkina Maria, aspirant
Kremenchuk Mykhailo Ostohradskyi National University
Kremenchuk, Pershotravneva Street, 20
e-mail: mari.2189@mail.ru

УДК 336.74.58

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ ОСВІТНІХ КЛАСТЕРІВ В УКРАЇНІ

**Студінський В.А.,
Шевчук В.О.**

Предметом дослідження є соціально-економічні відносини, що виникають в процесі функціонування освітньої галузі та ринку робочої сили в сучасній економіці.

Мета даного дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні ролі і значення освіти в суспільних процесах під впливом глобальних процесів та інноваційного розвитку економіки, а також необхідності формування освітніх кластерів в Україні на сучасному етапі.

Освітній кластер в Україні покликаний в площині регіонів сформувати системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації професійних кадрів, які залучаються до процесу виробництва.

Ключові слова: освіта, кластер, виробництво, освітній процес, кваліфікована робоча сила.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ КЛАСТЕРОВ В УКРАИНЕ

**Студинский В.А.,
Шевчук В.О.**

Предметом исследования являются социально-экономические отношения, которые возникают в процессе функционирования образовательной сферы и рынка рабочей силы в современной экономике.

Цель данного исследования состоит в теоретическом обосновании роли и значения образования в общественных процессах под влиянием глобальных процессов и инновационного развития экономики, а также необходимости формирования образовательных кластеров в Украине на современном этапе.

Образовательный кластер в Украине призван в плоскости регионов сформировать систему подготовки, переподготовки и повышения квалификации профессиональных кадров различных отраслей экономики.

Ключевые слова: образование, кластер, производство, образовательный процесс, квалифицированная рабочая сила.

THEORETICAL FOUNDATIONS OF EDUCATIONAL CLUSTERS IN UKRAINE

**Studinski V.A.
Shevchuk V.O.**

The subject of study is the socio-economic relations that arise in the functioning of the educational sector and labour market in the modern economy.

The purpose of this study is to theoretically justify the role and importance of education in social processes under the influence of global processes and innovative development of the economy and the need for the formation of educational clusters in Ukraine at the present stage.

Education cluster in Ukraine drafted into the plane of the regions to establish a system of training, retraining and advanced training of professional personnel in various sectors of the economy.

Key words: the education cluster, manufacturing, educational process, skilled workforce.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства великого значення набуває освітня сфера, яка покликана готувати для економічного комплексу фахівців високого рівня. За час незалежності України вже сформовано відповідну освітню систему, яка наближається у своїх стандартах до загальноєвропейських вимог. Водночас сучасний стан державного розвитку і формування національних кваліфікованих кадрів супроводжується нагромадженням відповідних проблем в системі загальноосвітньої та професійної підготовки робочої сили. Усвідомлюючи ці проблеми, варто намагатися втілювати в практику різноманітні підходи та заходи щодо управління сферою освіти, особливо вищої школи, які відповідають сучасним вимогам в сфері підготовки професійних кадрів.

ЕКОНОМІКА ЗНАТЬ, ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА

Саме в умовах прийняття нового Закону України «Про вищу освіту» важливого значення набуває наукового обґрунтування теоретичних засад реформування та функціонування освітньої сфери у системі підготовки висококваліфікованої робочої сили не лише на засадах гармонізації державно-управлінських визначень пріоритетів, але й самостійності діяльності вищих навчальних закладів і їх відповідальності за підготовку кваліфікованих кадрів для національної економіки. Тому важливим є аспект аналізу європейського й світового досвіду, виявлення адаптації дієвих конструктивних елементів у національній освітній сфері в системі підготовки кваліфікованої робочої сили. Зволікання в плані реформування освітньої сфери може пригальмувати поступове входження України у європейський освітній простір та віддалити кваліфікованість національної робочої сили від вимог сучасного ринку праці.

Предмет дослідження. є соціально-економічні відносини, що виникають в процесі функціонування освітньої галузі та ринку робочої сили в сучасній економіці.

Дослідження даної проблеми. Проблема дослідження освіти, визначення основних напрямків розвитку освіти, методів оцінки економічної ефективності освіти, визначенню ролі держави в перетвореннях системи освіти, вивчення механізму перетворень економіки країни, визначення напрямів інноваційного розвитку системи освіти присвячено досить велика кількість наукових праць відомих вітчизняних та зарубіжних вчених. Ми, зокрема, зупинились на аспекті теоретичного обґрунтування формування та функціонування освітніх кластерів в Україні. У цьому разі варто звернути увагу на праці Ю.С.Артамонової, Б.Б.Хрустальова, Р.Х. Хасанова, І.В. Вишнякової, О.О.Карпенка, І.Г.Утюж та ін.

Варто зазначити, що на сучасному етапі розробкою підходів до визначення освітнього кластеру займаються російські вчені. Т.Ю.Красікова під освітніми кластерами розглядає сукупність взаємопов'язаних установ професійної освіти, об'єднаних як галузевою ознакою і партнерськими відносинами з підприємствами галузі [1]. Н.В.Васильєва вважає, що регіональний освітній кластер варто визначати як систему освітніх закладів різного рівня, організацій, що займаються НДДКР, комерційних компаній, організацій регіональної інноваційної інфраструктури та інфраструктури підтримки підприємництва, що знаходяться у взаємозв'язку з органами влади і компонентами регіональної економічної системи. Також вона стверджує, що вищий навчальний заклад може виступати центром розвитку кластеру (ядром кластеру) і приймати на себе відповідальність за освітню і наукову підтримку кластера, а також виступати інформаційно-методичним центром, комунікаційною платформою [2, С. 8-10]. На думку Н.А.Корчагіної, освітній кластер являє собою групу освітніх закладів, що знаходяться у партнерських відносинах з підприємствами галузі, які локалізовані на одній території, кінцевим продуктом діяльності яких є освітня послуга [3, С. 81]. Ядром кластеру у даному випадку виступає вищий навчальний заклад (ВНЗ) або інша освітня установа. О.В.Смірнов розглядає освітній кластер як систему навчання, взаємонавчання та інструментів самонавчання в інноваційному ланцюжку «наука-технологія-бізнес», яка заснована переважно на горизонтальних зв'язках всередині ланцюжка [44, С. 75]. Тут в основу освітнього кластеру кладеться освітній процес. Таким чином, освітній кластер можна розглядати з двох точок зору: як систему і як процес. Дослідник з Казахстану С.С.Спаєв освітній кластер розглядає як запоруку конкурентоспроможності кадрів, і стверджує, що призначення освітнього кластера розкривається в його місії як інноваційної форми інтеграції науки і освіти для вирішення складних педагогічних завдань у процесі навчання, виховання та розвитку підрастаючого покоління, професійної підготовки компетентних фахівців, надання освітніх послуг зацікавленим споживачам [5].

Останнім часом здійснюються спроби визначити поняття освітнього кластеру науковцями України. Так, В.І.Куценко визначає освітній кластер як систему взаємопов'язаних закладів освіти, освітніх організацій, значимість яких, як цілого, перевищує суму складових частин. Тобто освітній кластер – більш емке, з точки зору ринку освітніх послуг, поняття у порівнянні з такими формами міжгалузевої інтеграції як вертикально інтегровані холдингові структури, асоціації, стратегічні альянси, мережеві об'єднання, спільні підприємства, технопарки, промислові парки, особливі економічні зони тощо [6]. Ми погоджуємо з його думкою, що кластер – більш складне явище, ніж просте об'єднання закладів, організацій та підприємств, адже заклади освіти активно включаються в процес кооперації і продовжують конкурувати між собою. Також варто відрізнити освітній кластер від простої взаємодії підприємства і вищого навчального закладу, яке лише передбачає акцентування уваги на спеціальних освітніх програмах підготовки спеціалістів, а кластер – крім спільного партнерства, ще й спільне фінансування, і взаємодію з науковими установами та організаціями інноваційної інфраструктури.

О.П.Жук, Л.О.Дроздовська вважають, що освітнім кластером можна називати кластер, що являє собою єдину систему безперервної освіти від школи (дошкільного закладу) до виробництва [7, С. 152]. А.М. Старєва наводить визначення інноваційного соціокультурного освітнього кластера як добровільне об'єднання географічно близьких взаємодіючих суб'єктів господарювання: освітніх закладів, органів влади, банківського, приватного сектора, інноваційних підприємств (організацій), об'єктів інфраструктури, що характеризується виробництвом конкурентоспроможних освітніх, культурних, соціальних послуг, наявністю погодженої стратегії розвитку, спрямованої на реалізацію інтересів кожного з учасників і території локалізації кластера, на якій вона перебуває, і має істотну соціально-економічну значимість для регіону. Метою створення кластера, на її думку, є об'єднання, інтенсифікація зусиль, можливість, потенціалу суб'єктів інноваційної структури задля формування взаємоузгоджених дій, спрямованих на покращення якості регіональної освіти, її конкурентоспроможності на вітчизняному та світовому рівнях [8]. Варто погодитись із думкою Н.В.Васильєвої, що головною функцією освітнього кластера є зближення мети виробничого і освітнього процесу, максимізація ефекту від використання робочої сили і науково-технічних продуктів в економічній системі [2, С. 9]. Таким чином, кваліфікована робоча сила є однією із умов створення освітнього кластеру і його результатом.

Мета даного дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні ролі і значення освіти в суспільних процесах під впливом глобальних процесів та інноваційного розвитку економіки, а також необхідності формування освітніх кластерів в Україні на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. У широкому економічному сенсі до кластеру входять підприємства (фірми, установи), що розташовані у межах окремого регіону і мають тісні технічно-виробничі зв'язки, залишаючись при цьому виробниками, постачальниками та споживачами продукції один одного. Характерними ознаками кластеру є:

- географічна концентрація (у кластер включають лише ті установи та організації, що мають безпосередню близькість розташування);
- спільна сфера діяльності (передбачається близькість підприємств за характером виробництва, що входять у кластер).

При цьому важлива наявність «критичної маси» у членів кластеру, високий рівень пов'язаності учасників кластеру (внутрішня і зовнішня), інноваційна активність учасників кластеру. В останньому моменті зазначимо, що кластер є завжди концентрацією інноваційно-активних підприємств (фірм, установ). Інноваційна активність передбачає діяльну орієнтацію цих об'єктів на інноваційний розвиток, під яким розуміється постійне удосконалення переваг за рахунок різного виду нововведень: технічних, технологічних, організаційних та маркетингових [9, С.12-17].

Власне кластер, як система, запрограмований і зорієнтований на отримання синергетичного ефекту, тобто характеризується як можливість в результаті об'єднання елементів отримувати більш економічний ефект, ніж арифметична

сума економічних ефектів від діяльності окремих структурних елементів. Зокрема, синергетичні ефекти у кластеному просторі проявляються у процесах використання таких механізмів взаємозв'язку як підприємницьких структур, підприємницькі мережі, стратегічні альянси, довгострокові контракти тощо. Вони, зокрема, дозволяють знижувати трансакційні витрати, внутрішні і зовнішні ризики, підвищувати рівень інноваційності та конкурентноздатності окремих кластерних структур [10].

Виходячи з цього, можна зазначити, що кластеризація сфери освіти дозволяє вирішувати проблему виробничої взаємодії у сфері підготовки кваліфікованої робочої сили. Кластерний підхід у цьому разі сприятиме підвищенню національної та регіональної конкурентноздатності, зростанню інноваційного потенціалу, розвитку малого та середнього бізнесу (не лише у сфері освіти та підготовки кваліфікованої робочої сили) тощо. Досвід свідчить, що саме такий підхід є не лише засобом досягнення визначеної мети, що пов'язана зі структурними змінами підвищення конкурентноздатності, посиленням інноваційності, а також і доволі дієвим засобом стимулювання регіонального розвитку, що у свою чергу сприяє отриманню мультиплікаційного ефекту у збільшенні зайнятості, підвищенні заробітної плати, відрахувань у бюджет, зростання стійкості та конкурентноздатності регіонів зокрема та країни в цілому [11, С.63-64]. Часто центром формування кластерів стають навчальні заклади, зокрема університети, або група науково-дослідних установ. При цьому кластери визначаються як одна з найефективніших виробничих систем в умовах глобалізації і розвитку сучасної науки – економіки знань [11, С.136]. Варто також розвивати кластерні концепції у сфері розвитку регіонів. Для цього необхідно проводити загальнонаціональні радикальні реформи щодо розширення організаційно-економічного співробітництва. Процес кластеризації повинен у цьому аспекті супроводжуватись реалізацією загальнодержавної політики, що спрямована на підтримку науково-технічного прогресу, інноваційного розвитку, здійснення фінансово-економічних, адміністративних, регуляторних реформ та робочими стратегіями розвитку регіонів [12, С.193].

Форми нормативно-правового оформлення відносин між учасниками кластера можуть бути наступними: а) університетський комплекс, б) кластер на базі підприємства або асоціації. З врахуванням різнорівневого фінансування учасників освітнього кластера найраціональнішим буде оформлення договірних відносин між ними.

Головною стратегічною метою цього інноваційного заходу є високотехнологічний розвиток промислового потенціалу регіону. Це повинно відбутися за рахунок підвищення економічної ефективності системи вищої освіти, її якості і конкурентоспроможності, шляхом об'єднання матеріальних, кадрових, інформаційних, фінансових ресурсів освітніх установ і господарюючих суб'єктів.

В зв'язку з цим мають бути реалізовані основоположні принципи:

1. єдиний навчальний, науковий і інноваційний процеси у взаємозв'язку з економікою і соціальною сферою;
2. безперервність освітнього процесу і взаємозв'язок освітніх програм різних рівнів, у тому числі з метою скорочення термінів їх освоєння;
3. організаційна, навчально-методична, наукова і інформаційна взаємодія між всіма підрозділами кластера.

Таким чином, на базі кластера буде створена єдина система підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів за професійними освітніми програмами різних рівнів. З'явиться сучасна лабораторна і експериментальна база, будуть забезпечені умови, що сприяють залученню додаткових ресурсів з позабюджетних джерел для освіти.

Організація кластера передбачає підвищення кваліфікації педагогічних кадрів у сфері сучасних промислових технологій і фахівців виробництва, що залучаються до освітнього процесу; ефективне планування і перерозподіл навчального навантаження викладачів за рахунок освоєння ними суміжних дисциплін; укладення договорів щодо використання учбової і лабораторної освіти, учбових аудиторій, програмного забезпечення серед членів кластера; ефективне використання учбових площ в освітньому процесі; створення єдиної бази нормативно-правового, науково-методичного забезпечення для спільного користування в освітньому процесі.

Формування науково-освітніх кластерів допоможе в певній мірі вирішити питання взаємодії ринку освіти і ринку праці і збалансувати ситуацію, що склалася. Раніше система підготовки робочої сили в соціалістичній економіці базувалася на концепції державної власності на робочу силу. У межах цієї концепції передбачалося, що держава, по-перше, фінансує підготовку робочої сили в необхідному обсязі і необхідної якості; по-друге, централізовано розподіляє її за галузями і сферами зайнятості.

Вітчизняні вищі навчальні заклади на сучасному етапі не здатні конкурувати на глобальному ринку, на відміну від західних університетів, які, окрім того, що надають освітні послуги, у тому числі і у сфері «бізнес-процеса», виступають крупними науковими центрами, що займаються дослідженнями як теоретичного, так і прикладного характеру.

Формування освітнього кластера вирішить низку питань в сфері взаємодії ринку освіти і ринку праці, – формується механізм замовлення, тобто відбувається чітке формулювання вимог, які виникають у суспільстві, включаючи бізнес. Бізнес усвідомлює важливість вкладання інвестицій в людський капітал, що відображається в позитивних тенденціях як на макро-, так і на мікрорівнях. Зростає соціальна мобільність студента як суб'єкта освітнього кластера. Відбувається регулювання ринку праці галузі, в рамках якої створений освітній кластер відповідно до існуючих потреб.

При реалізації механізму створення і функціонування освітнього кластера передбачається очікувати на наступні результати:

1. відбудеться зміна стратегії розвитку освіти, діалог з працедавцем перейде на якісно новий рівень – відбудеться розуміння спільних інтересів і проблем;
2. відбудеться створення стрункої системи доступної безперервної освіти, яка, у свою чергу, призведе до підвищення якості підготовки кадрів;
3. на макроекономічному рівні відбудеться зростання продуктивності праці і рівня зайнятості населення, зростання валового регіонального продукту на душу населення.

Очевидною є потреба суспільства у формуванні нового університету, а саме університету інноваційного типу, діяльність якого відповідає б сьогодишнім реаліям. Перевага вищої освіти нового часу – це не лише її якість, не лише її здатність інтегруватися в національну інноваційну систему шляхом розвитку науки, але і орієнтація на ринок праці.

Освітній ринок і ринок праці в значній мірі розузгоджені: спостерігається відставання пропозицій освітніх послуг від потреб ринку праці, погано пов'язані сфери праці і освіти з точки зору відповідності класифікації професій і спеціальностей. Все це відображається і на стані освітньої системи, що знаходиться на шляху модернізації, і на стані ринку праці, який за наявності величезної кількості осіб, що здобули вищу освіту, не може задовольнити свої потреби в необхідних фахівцях.

Надалі основну роль в забезпеченні стійкої конкурентоспроможності національної економіки буде відігравати кластерна політика розвитку. Формування і розвиток регіональних кластерів оцінюється як важлива конкурентна перевага сучасної економіки [13, С.97-98].

Таким чином, освітній кластер є союзом тісно пов'язаних і територіально близьких розміщень закладів освіти, що сприяють спільному розвитку і зростанню конкурентноздатності кожного з них, діяльність яких спрямована на підвищення інноваційності та якості підготовки робочої сили як для регіонального, так і для національного ринку праці.

Ключовим елементом функціонування освітнього кластеру є власне особистість, зокрема її освітній потенціал. В зв'язку з цим можна погодитись із думкою української вченої І.Г.Утюж, що аналіз реалізації освітнього потенціалу особистості проявляється як

багаторівневе явище у контексті соціально-історичних і культурних умов розвитку, людини і суспільства. Цілком логічно, що характер суперечностей стосовно механізму розвитку, актуалізації та реалізації освітнього потенціалу особистості обумовлюється змінами суспільства в цивілізаційному просторі, що визначає соціальну цінність освіти, її призначення та практичне використання. Саме тому структури, технічна база, людський потенціал пристосовані для оптимального перетворення знань в інформаційний ресурс, а провідною галуззю економіки стає інтелектуальне виробництво. Основним суб'єктом соціальної активності у такому разі стає вільне співтовариство, а політичною системою – демократія [14, С.13-14]. Основою розвитку виступає свобода як можливість і здатність особистості розкривати свою власну сутність, інтелектуальна складова тут виступає чи не визначальною, що містить у собі загальнолюдський смисл. Свобода у такому аспекті стає змістом необхідності, необхідність же детермінує нове, більш високе прагнення до свободи. Чим більше свободи в судженнях особистості з певної галузі знань чи окремого питання, тим з більшою необхідністю буде визначатись зміст і суть цих суджень. Таким чином, справжня свобода особистості не суперечить суспільній свободі та завданням соціуму у формуванні інтелектуального середовища [15, С.57-58].

У контексті формування та функціонування освітнього кластеру в Україні великий інтерес представляють собою окремі території, зокрема це стосується і Переяслав-Хмельницького. Загальна мережа навчальних закладів міста становить 8 загальноосвітніх закладів (гімназія, 6 загальноосвітніх шкіл I-III ст. та ЗОШ I ст.), 5 дошкільних закладів, 3 позашкільні заклади та міжшкільний навчально-виробничий комбінат. У Переяслав-Хмельницькому функціонує відомий на всю країну педагогічний університет, що може стати фундаментом функціонування освітнього кластеру в регіоні. До того місто є серйозним осередком культурно-просвітницького життя. Достатньо сказати, що у 30-тисячному райцентрі, де розташовані Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав» і Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини, загалом же налічується близько тридцяти музейних установ. Такий науковий, освітній та культурно-дослідницький потенціал є вже сформованим кластером, який варто лише організувати.

Висновок. Освітній кластер в Україні покликаний в площині регіонів сформувати системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації професійних кадрів, які залучаються до процесу виробництва. Кластеризація сфери освіти дозволяє вирішувати проблему виробничої взаємодії у сфері підготовки кваліфікованої робочої сили. Кластерний підхід у цьому разі сприятиме підвищенню національної та регіональної конкурентоздатності, зростанню інноваційного потенціалу, розвитку малого та середнього бізнесу (не лише у сфері освіти та підготовки кваліфікованої робочої сили) тощо. Досвід свідчить, що саме такий підхід є не лише засобом досягнення визначеної мети, що пов'язана зі структурними змінами підвищення конкурентоздатності, посиленням інноваційності, а також і доволі дієвим засобом стимулювання регіонального розвитку, що у свою чергу сприяє отриманню мультиплікаційного ефекту у збільшенні зайнятості, підвищенні заробітної плати, відрахувань у бюджет, зростання стійкості та конкурентоздатності регіонів зокрема та країни в цілому. Часто центром формування кластерів стають навчальні заклади, зокрема університети, або група науково-дослідних установ. При цьому кластери визначаються як одна з найефективніших виробничих систем в умовах глобалізації і розвитку сучасної науки – економіки знань. Варто також розвивати кластерні концепції у сфері розвитку регіонів. Для цього необхідно проводити загальнонаціональні радикальні реформи щодо розширення організаційно-економічного співробітництва. Процес кластеризації повинен у цьому аспекті супроводжуватись реалізацією загальнодержавної політики, що спрямована на підтримку науково-технічного прогресу, інноваційного розвитку, здійснення фінансово-економічних, адміністративних, регуляторних реформ та розробками стратегії розвитку регіонів. Освітній кластер є союзом тісно пов'язаних і територіально близьких розміщень закладів освіти, наукових установ та підприємств, що сприяють спільному розвитку і зростанню конкурентоздатності кожного з них, діяльність яких спрямована на підвищення інноваційності та якості підготовки робочої сили як для регіонального, так і для національного ринку праці.

Список використаних джерел

1. Красикова Т.Ю. Образовательный кластер как фактор взаимодействия рынка труда и системы высшего профессионального образования / Т.Ю. Красикова // Актуальные вопросы экономики и управления: материалы междунар. науч. конф., апрель 2011 г.: тези доп. – М.: РИОР, 2011. – Т. II. – С. 54 – 59.
2. Васильева Н.В. Формирование и развитие образовательных кластеров в региональной социально-экономической системе: автореф. на соискание ученой степени канд. экон. наук: специальность 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (региональная экономика)» / Васильева Наталья Витальевна. – Гатчина, 2013. – 26 с.
3. Корчагина Н.А. Образовательные кластеры как основа повышения конкурентоспособности учебных заведений / Н.А. Корчагина // Прикаспийский журнал: управление и высокие технологии. – 2009. – № 3 (7). – С. 78 – 84.
4. Смирнов А. В. Образовательные кластеры и инновационное обучение в вузе: монография / А.В. Смирнов. – Казань: РИЦ «Школа», 2010. – 102 с.
5. Еспаев С.С. Образовательный кластер – залог конкурентоспособности кадров в Казахстане [Електронний ресурс] / С.С. Еспаев. – Режим доступу: <http://articlekz.com/article/9460>.
6. Куценко В.І. Кластеризація в контексті формування людиноорієнтованої парадигми розвитку освіти [Електронний ресурс] / В.І. Куценко // Теорія та методика управління освітою. – 2009. – № 2. – Режим доступу: <http://tme.umo.edu.ua/docs/2/09kutope.pdf>.
7. Жук О.П. Кластерний підхід у процесі оптимізації системи освіти України / О.П. Жук, Л.О. Дроздовська // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2013. – Т. 18. – Вип. 3/1. – С. 151 – 154.
8. Старєва А.М. Регіональний соціокультурний освітній кластер як організаційна умова вирішення проблеми оптимізації навчальних закладів [Електронний ресурс] / А.М. Старєва. – Режим доступу: http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/17/statti/stareva.htm.
9. Кластерные политики и кластерные инициативы: теория, методология, практика. Коллективная монография / под ред. Ю.С.Артамоновой, Б.Б.Хрусталева. – Пенза: ИП Тузушев С.Ю., 2013. – 230 с.
10. Хасанов Р.Х. Экономические проблемы регионов и отраслевых комплексов // Проблемы современной экономики. – 2009. - № 3 (51) / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=2784>
11. Карпенко О.О. Інноваційно-організаційна парадигма розвитку підприємств на принципах кластеризації. Монографія. – К.: ТОВ «СІК ГРУПП УКРАЇНА», 2013. – 272 с.
12. Вишнякова І.В. Досвід становлення та розвитку кластерів в окремих країнах Північно-східної та Центральної Європи // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – 2011. – № 1. – С.184-194
13. Шевчук В.О. Науково-освітній кластер як чинник взаємодії ринку праці і системи вищої освіти / В.О. Шевчук // Проблеми розвитку сучасної економічної науки в транспортній галузі: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 20-22 листопада 2013 р.: тези доп. – К.: КДАВТ, 2013. – С. 96 – 98.
14. Утюж І.Г. Реалізація освітнього потенціалу особистості в інформаційному суспільстві. – Автореферат... к.ф.н. – Запоріжжя, 2006. – 19 с.

15. Утюзь І. Освітній потенціал особистості. – Запоріжжя: КСК-Альянс, 2007. – 148 с.

References

1. Krasikova T.Yu. *Obrazovatel'nyy klaster kak faktor vzaimodeystviya rynka truda i sistemy vysshego professional'nogo obrazovaniya*. // *Aktual'nye voprosy ekonomiki i upravleniya: materialy mezhdunar. nauch. konf., aprel' 2011 g.: tezi dop. M.: RIOR, 2011. T.II. S. 54 – 59.*
2. Vasil'eva N.V. *Formirovanie i razvitie obrazovatel'nykh klasterov v regional'noy sotsial'no-ekonomicheskoy sisteme: avtoref. na soiskanie uchenoy stepeni kand. ekon. nauk: spetsial'nost' 08.00.05 «Ekonomika i upravlenie narodnym khazyaystvom (regional'naya ekonomika)»*. Gatchina, 2013. 26 s.
3. Korchagina N.A. *Obrazovatel'nye klastery kak osnova povysheniya konkurentosposobnosti uchebnykh zavedeniy*. // *Prikaspiyskiy zhurnal: upravlenie i vysokie tekhnologii*. 2009. №3 (7). S. 78 – 84.
4. Smirnov A.V. *Obrazovatel'nye klastery i innovatsionnoe obuchenie v vuze: monografiya*. Kazan': RITs «Shkola», 2010. 102 s.
5. Espaev S.S. *Obrazovatel'nyy klaster – zalog konkurentosposobnosti kadrov v Kazakhstane*. : <http://articlekz.com/article/9460>.
6. Kucenko V.I. *Klasteryzatsiya v konteksti formuvannja ljudynoorijentovanoi' paradygmy rozvytku osvity*. // *Teoriya ta metodyka upravlinnja osvitoju*. 2009. №2. : <http://tme.umo.edu.ua/docs/2/09kutope.pdf>.
7. Zhuk O.P., Drozdovs'ka L.O. *Klasternyj pidhid u procesi optymizatsii' systemy osvity Ukrainy*. // *Visnyk ONU imeni I.I. Mechnykova*. 2013. T.18. Vyp.3/1. S. 151 – 154.
8. Starjeva A.M. *Regional'nyj sociokul'turnyj osvittnij klaster jak organizacijna umova vyrishennja problemy optymizatsii' navchal'nyh zakladiv*. : http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/17/statii/stareva.htm
9. *Klasternye politiki i klasternye initsiativy: teoriya, metodologiya, praktika*. Kollektivnaya monografiya / pod red. Yu.S. Artamonovoy, B.B. Khrustaleva. Penza: IP Tugushuev S.Yu., 2013. 230 s.
10. Khasanov R.Kh. *Ekonomicheskie problemy regionov i otraslevykh kompleksov // Problemy sovremennoy ekonomiki*. 2009. №3 (51). : <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=2784>
11. Karpenko O.O. *Innovacijno-organizacijna paradygma rozvytku pidprijemstv na pryncypah klasteryzatsii'*. Monografiya. K.: TOV «SIK GRUPP UKRAI'NA», 2013. 272 s.
12. Vyshnjakova I.V. *Dosvid stanovlennja ta rozvytku klasteriv v okremykh krajinah Pivnichno-shidnoi' ta Central'noi' Jevropy* // *Visnyk Zaporiz'kogo nacional'nogo universytetu. Ekonomichni nauky*. 2011. № 1. S.184-194
13. Shevchuk V.O. *Naukovo-osvittnij klaster jak chynnyk vzajemodii' rynku praci i systemy vyshnoi' osvity*. // *Problemy rozvytku suchasnoi' ekonomichnoi' nauky v transportnij galuzi: Materialy mizhnarodnoi' naukovo-praktychnoi' konferencii'*, 20-22 lystopada 2013 r.: tezy dop. K.: KDAVT, 2013. S. 96 – 98.
14. Utjuzh I.G. *Realizatsija osvitt'nogo potencialu osobystosti v informacijnomu suspil'stvi*. Avtoreferat... k.f.n. Zaporizhzhja, 2006. 19 s.
15. Utjuzh I. *Osvittnij potencial osobystosti*. Zaporizhzhja: KSK-AI'jans, 2007. 148 s.

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Студінський Володимир Аркадійович, кандидат економічних наук, доктор історичних наук, професор кафедри політичної економії обліково-економічних факультетів

Київський Національний Економічний Університет імені В.Гетьмана

а/с 123, м. Київ, 03191, Україна

e-mail: studinskij@mail.ru

Шевчук Владислава Олегівна, старший викладач кафедри економічної теорії Київська державна академія водного транспорту

e-mail: wladka@ukr.net

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Студинский Владимир Аркадьевич, кандидат экономических наук, доктор исторических наук, профессор кафедры политической экономики учетно-экономических факультетов

Киевский Национальный Экономический Университет имени В.Гетьмана

а/я 123, г. Киев, 03191, Украина

e-mail: studinskij@mail.ru

Шевчук Владислава Олеговна, старший преподаватель кафедры экономической теории

Киевская государственная академия водного транспорта

e-mail: wladka@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHORS

Studinski Volodymyr Arkadijovych, Ph.D. in Economical Science, D. in Historical Science, Professor

Kiev National Economic University named after Vadym Hetman

Box 123, Kiev, 03191, Ukraine

e-mail: studinskij@mail.ru

Shevchuk Vladyslava Olegivna, senior lecturer of the chair of economic theory

Kyiv state Academy of water transport

e-mail: wladka@ukr.net